

Barns utelek och dess koppling till naturvärden

-En studie om förskolebarns utemiljö

Children's outdoor play connected to green values

- A study of preschool children's outdoor environment

Malin Wiedewilt

Självständigt arbete • 15 hp

Sveriges lantbruksuniversitet, SLU

Institutionen för Landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Landskapsarkitektprogrammet

Alnarp 2022

Barns utelek och dess koppling till naturvärden

En studie om förskolebarns utemiljö

Malin Wiedewilt

Handledare: Maria Kylin, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning
Examinator: Linnéa Fridell, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Omfattning: 15 hp
Nivå och fördjupning: Grundnivå, G2E
Kurstitel: Självständigt arbete i Landskapsarkitektur
Kurskod: EX0845
Program/utbildning: Landskapsarkitektprogrammet
Kursansvarig inst.: Institutionen för landskapsarkitektur, planering & förvaltning

Utgivningsort: Alnarp
Utgivningsår: 2022
Omslagsbild: Malin Wiedewilt

Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds och växtproduktionsvetenskap
Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i **JA**, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i **NEJ**, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Fulltexten kommer dock i samband med att dokumentet laddas upp arkiveras digitalt.

Om ni är fler än en person som skrivit arbetet så gäller krysset för alla författare, ni behöver alltså vara överens. Läs om SLU:s publiceringsavtal här: <https://www.slu.se/site/bibliotek/publicera-och-analysera/registrera-och-publicera/avtal-for-publicering/>.

JA, jag/vi ger härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.

Sammanfattning

Barn och grönska hör ihop. I ett samhälle där befolkningen växer och städer förtätas så minskar många grönytor. För att stoppa minskningen av grönytor behövs fler argument. Kan barns ytor kopplas samman med naturvärden? Drar de nytta av varandra?

Några av frågorna som jag arbetat med under uppsatsens gång är:

Vad är det som främjar barns lek och dess hälsa? Hur kan en utemiljö se ut för att öka naturvärden? Många förskolegårdar i Sverige är idag mindre i storlek än vad minimumrekommendationerna är. Varför ser rekommendationerna ut som de gör? Vilka lagar finns? Vilka är konsekvenserna för barns hälsa och för de gröna värdena om ytan är mindre än rekommendationerna? Dessa frågor har varit en form av ledsagare under arbetets gång, alla är inte helt besvarade, men de har hjälpt arbetet framåt.

Resultatet i denna studie visar att förskolegårdsytan är en viktig yta för både naturvärden och för barns hälsa. Barn leker mer socialt och samspelt när de får leka med naturelement. Deras motorik och hälsa främjas av att vara ute i en rik grön miljö. När ytan är mindre än rekommendationerna då slits de gröna ytorna i så hög grad att växtmaterialen inte står sig. Vilket resulterar i utemiljöer som saknar olika naturelement och naturvärden, vilket i sin tur indirekt hämmar barns lek, utveckling och hälsa.

Nyckelord: naturvärden, utelek, förskolegård, barns utveckling, lek, naturelement

Abstract

Children and greenery belong together. In a society where the population grows and cities become denser, many green spaces decrease. More arguments are needed to stop the reduction of green spaces. Can children's surfaces be linked to green spaces and values. Do they benefit from each other?

The questions I have asked during this essay are:

Which values supports children's play and their health? What can an outdoor environment look like to increase natural values? Preschool yards in Sweden tend to be smaller in size than the minimum recommendations. Why do the recommendations look the way they do? What laws exist? If the area is smaller than the recommendations, what are then the consequences for children's health and for the green values? During the time that this essay was written, these questions have been a guidance to bring forward the process, not all of them are answered.

The results of this study show that the preschool yard area is an important area for both green values and for children's health. Children play more socially and interactively when they can play with and around green elements. Their motor skills and health are promoted by being outside in a rich green environment. When the surface is smaller than the recommendations, the green surfaces wear out to such an extent that the plant materials tend to die. Which then results in outdoor environments that

lack of various natural elements and green values. Which indirectly inhibits children's play, their development and health.

Keywords: green values, outdoor play, preschool yard, children's development, play, natural elements

Förord

Att vara blivande landskapsarkitekt, samt mamma med barn på förskola, har bidragit till ett intresse för både naturen och barnen. Att undersöka förskolans utemiljö har varit mycket lärorikt och givande. Kunskapen jag inhämtat kommer jag ha användning för längre fram i yrkeslivet.

Innehållsförteckning

Förkortningar	8
1. Bakgrund	9
1.1. Syfte & Målsättning.....	10
1.2. Frågeställning	10
1.3. Material och metod	10
1.4. Avgränsningar	11
1.5. Begreppsförklaringar	12
2. Kunskapsinhämtning och litteratur	13
2.1. Lagar och förordningar för förskolegårdens yta	14
2.2. Förskolegårdens yta i förhållande till barns aktivitet	15
2.3. Naturvärden och yta	16
2.4. Utemiljö kopplat till lek	18
2.5. Olika metoder för hur man undersöker barns lek ute	19
3. Fallstudie	21
3.1. Svenshögs förskola	21
3.2. Fallstudie	24
3.2.1. Första besöket	24
3.2.2. Andra besöket.....	25
3.2.3. Utmanande lek på Svenshögs förskola	25
4. Resultat och diskussion	27
4.1. Metoddiskussion.....	29
Referenser.....	30
4.2. Litteraturförteckning.....	30
Tack	32

Förkortningar

Etc	Etcetera
Kvm	Kvadratmeter
m ²	Kvadratmeter
SLU	Sveriges lantbruksuniversitet
SOPLAY	System for Observing Play and Leisure Activity in Youth

1. Bakgrund

Det råder en trend över Sverige, förskolegårdar minskar till yta. De minskar både i friyta per barn, men även i grönska. (SCB, 2018) Det finns tydliga skillnader regionalt över Sverige, det är dock cirka 40% av de svenska grundskoleeleverna som har mindre än 30 kvm friyta per elev. (Boverket, 2021)

Idag är det inte ovanligt att en nybyggd förskolas utemiljö består av enstaka uppstammade solitära träd, därefter hårdgjorda ytor. De forskningsbaserade studierna som gjorts inom ämnet pekar alla mot att barn behöver få röra på sig, utomhus för att må bra. (Generation PEP SWEDEN, 2020)

Barns lekmönster är inte bara en lek, utan också ett sätt att utvecklas motorisk, socialt och kommunikativt. Hur barn tar sig an en plats, och skapar egna möjligheter på platsen är en del av leken som är så viktig för deras utveckling. Barn behöver under förskoleåren stimuleras både av pedagogik och av den utemiljö de vistas i. Barnens förmågor hämmas om barnen aldrig får vistas i givande utemiljöer. (Grahn, et al., 1997)

Förskolegården, den utemiljö som barn vistas i, behöver alltså främja barnens hälsa och därmed deras rörelsebehov. En förskolegård kan dessutom bidra till att höja naturvärden genom ytor som innehåller vegetation och infiltrerar dagvatten. Kan barns utemiljö främjas av naturen och kan naturvärden öka på förskoleytor? Hur behöver en förskolegård utformas för att stödja både lekvärden, och naturvärden?

1.1. Syfte & Målsättning

Syftet är att öka min kunskap om hur barn interagerar med miljön runt dem. Syftet är vidare att reflektera över hur lekvärden och naturvärden kan förstärka varandra på ytor för barn såsom förskolegårdar.

Målsättningen med detta arbete är att undersöka barns integrerande med olika miljöer för att se hur grönska och naturelement påverkar leken. Att reflektera över hur naturvärden kan tillföras på ytor som är utformade för barn.

1.2. Frågeställning

1. Hur interagerar barn med naturelement och miljöer?
2. Hur kan barns förskoleytor bidra till ekologiska värden?
3. Hur kan dessa ekologiska värden främja barns lek?

1.3. Material och metod

Kunskap har inhämtats via litteraturen där kunskapen senare använts till förståelse för att kunna göra reflektioner kring mina frågeställningar samt en empirisk studie.

Utöver den befintliga kunskapen inom ämnesområdet har kunskap inhämtats via sökmotorer där relevanta begrepp och sökfrågor ställts för att finna pålitliga källor. Sökmotorer som använts för att finna vetenskapliga artiklar, relevanta websidor, forskningsstudier m.m., är: SLU:s databas, Google Scholar, Scopus. Sökord som bland annat använts har varit: Förskolegårdar, grönytor, barns lek, barns utevistelse, barnperspektiv, lekvärde, friyta, samt dessa översatta till engelska. Relevant litteratur har hämtats från Alnarp samt Lommas bibliotek.

En kortare empirisk undersökning utfördes där jag observerade förskolebarns lek och rörelsemönster på Svenshögs förskola i Burlöv. Jag kom i kontakt med Svenshögs förskola då jag förfrågat Burlövs kommun om att få studera en förskola vid kommunen. Rektorn på rådande förskola bad mig då kontakta henne. Förskolan besöktes vid två separata tillfällen. Vid första besöket studerades barn i åldrarna 3–6 år, och vid det andra besöket studerades barn i åldrarna 1-3 år.

För att utföra min empiriska studie över Svenshögs förskola har metoden SOPLAY använts. SOPLAY står för System for Observing Play and Leisure Activity in Youth. Vid användandet av den här metoden dokumenterar man barnens aktivitetsnivå inom tre kategorier 1. Stillasittande (liggande, sittande, stående), 2. Förflyttning eller 3. Aktiv. (McKenzie, 2002)

Som komplement till metoden SOPLAY kommer barnens lekmöjligheter kategoriseras efter Ellen Beate Hansen Sandseter, Ole Johan Sando och Rasmus Kleppes kategorisering av utmanande lek. Detta för att kunna dela in förskolan Svenshögs förskolegårdsyta efter vilka lekmöjligheter som denna bidrar med. (Hansen Sandseter, et al., 2021)

Den utmanande leken delas då in i följande kategorier:

Lek med höga höjder

Lek med hög hastighet/fart

Lek med farliga verktyg

Lek i farlig natur

Hård och tävlingsinriktad lek/bråklek

Utforskande lek på egen hand/försvinnalek

1.4. Avgränsningar

För att besvara frågeställningarna har arbetet avgränsats till en specifik förskola, Svenshögs förskola i Burlöv. Denna förskola har två förskolegårdar som avgränsas av förskolebyggnaden som är placerad mitten av området. Då det ej går att överskåda båda förskolegårdarna samtidigt har en förskolegård studerats, den västra. Enligt pedagogerna är det denna förskolegård som används flitigast under tiden då denna uppsats skrevs.

Den empiriska undersökningen som utförts avser inte att vara en statistiskt underbyggd undersökning. Den empiriska undersökningen används som ett material som belyser och diskuterar olika teorier som funnits via litteraturen. Undersökningen används även som ett sätt att testa två olika lekanalysmetoder.

1.5. Begreppsförklaringar

Kantzoner - Kantzoner innefattar de områden som befinner sig i kanten av en yta. Det vill säga områden som är delvis mer skyddade, då de tenderar att ha mindre hård belastning eftersom man inte behöver korsa dessa delar för att ta sig till någon specifik del av förskolegården.

Lekvärden - Innebär i denna uppsats de värden som anses finnas på en förskolegård/skolegård, där barn finner ett lekvärde. Det kan handla om buskage, som anses vara lekvänliga, eller högt belastade gräsytor som inte anses tillföra ett lekvärde till barnen.

Naturvärden - Avser gröna värden i utemiljö, det vill säga naturelement som bidrar till miljön. Naturvärden kan exempelvis vara kuperad mark, buskage, gräsmatta, pinnar, djurliv etcetera. Naturvärden kan även liknas med gröna värden och ekologiska värden.

2. Kunskapsinhämtning och litteratur

I Sverige idag går 77% av det svenska samhällets 1–5 åringar på en förskola. (Boverket, 2015) Detta medför att förskolan som institution har ett stort ansvar för den sociala och motoriska utvecklingen för våra barn. I förskolans läroplan kan man läsa om miljön som svenska förskolor ska tillgodose:

”Miljön i förskolan ska erbjuda alla barn varierade aktiviteter i olika sammanhang. Många valmöjligheter ger ökade förutsättningar för barnen att bredda sina lekmönster och val av aktiviteter... Förskolans miljö ska inspirera och utmana barnen att bredda sina förmågor och intressen utan att begränsas av könsstereotypa uppfattningar.” (Skolverket, 2019)

Läroplanen tar även upp hur viktig leken är för barns utveckling och att leken därför ska ha en central plats i utbildningen. Ett utdrag ur läroplanen, avsnittet om lek:

”För barn är det lek i sig som är viktigt. I lek får barnen möjlighet att imitera, fantisera och bearbeta intryck. På så sätt kan de bilda sig en uppfattning om sig själva och andra människor. Lek stimulerar fantasi och inlevelse. Lek kan också utmana och stimulera barnens motorik, kommunikation, samarbete och problemlösning samt förmåga att tänka i bilder och symboler. Därför är det viktigt att ge barnen tid, rum och ro att hitta på lekar, experimentera och uppleva.” (Skolverket, 2019)

Statistiska centralbyråns mätning av skolgårdarna år 2018 visade att de hade minskat med ca fyra m² i yta på tre år. (SCB, 2018)

Sverige står inför en bostadsbrist där marken är nyckeln, vilket medför stigande markpriser. Detta medför ofta att barn och ungas behov och intressen inte står först i kön till den dyrbara marken.

Landskapsarkitektens uppgift som yrkeskunnig är att projektera de ytor som ska finnas för barns lek och utevistelse. Projekten kan tas i anspråk långt innan landskapsarkitekten gör entré, beroende på vilken del landskapsarkitektens huvudområde är. Det är flera aktörer inblandade i varje projekt, och innan projektet hamnar på ritbordet har flera avgörande beslut redan fattats. Därför är det extra

viktigt att det finns både krav om ytans storlek och utformning, men även en kunskap som når ut till alla led i beslutarkedjan. Både politiker, byggherrar och andra beslutsfattare behöver mer kunskap kring hur barn leker, och vilka konsekvenser en krympande förskolegård har för barns utveckling och behov.

2.1. Lagar och förordningar för förskolegårdens yta

Barn utgör en femtedel av Sveriges befolkning. Lek är barnens språk, nöje och verktyg. Svenska skolgårdar har mellan 2014 och 2017 minskat med 3,7 kvadratmetrar per elev. (SCB, 2018)

Vad finns det då för lagstiftning, regler, och riktlinjer vad gäller barns lek och fysiska utemiljö?

FN konventionen om barns rättigheter tar inte upp den direkta ytan. Däremot står det i artikel nr 31: *”Konventionsstaterna erkänner barnets rätt till vila och fritid, till lek och rekreation anpassad till barnets ålder och rätt att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet.”*. (Regeringen, 2018)

I barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 17 gentemot artikel nr 31 står det om hur viktig leken är för barns hälsa och välbefinnande. Att leken främjar utvecklingen av bl.a. fantasi, självförtroende, socialt, fysiskt och kognitivt. Att leken är viktig för hjärnans utveckling, tidigt i barns liv. Barn ska ha tillgång till lek utomhus, utan något vuxet sällskap. Att miljön ska vara utmanande, med vuxna i närheten. I kommentar nr 17 till artikel 31 står det även att erkännandet av vikten av barnens lek är ett av de största hindren för att den ska tas på allvar. (Barnombudsmannen, 2013)

I plan och bygglagen (2010:900) står det i 8 kap. 9 § andra stycket:

”Boverket har därför tagit fram allmänna råd till 8 kap. 9 § andra stycket och 10-11 §§ PBL med syfte att förtydliga regelverket. Detta allmänna råd lyfter fram vilka kvaliteter som ska känneteckna barns och ungas utemiljö vid skola, förskola och fritidshem samt var friytan ska vara placerad i relation till verksamheten, se BFS 2015:1 FRI 1.”

”Med ändamålsenlig verksamhet avses i dessa allmänna råd att friytan kan användas till lek, rekreation samt fysisk och pedagogisk aktivitet för den verksamhet som friytan är avsedd för. Friytan bör vara så rymlig att det utan svårighet eller risk för omfattande slitage går att ordna varierande terräng- och

vegetationsförhållanden. Friytan bör kännetecknas av goda sol- och skuggförhållanden, god luft- kvalitet samt god ljudkvalitet.” (Boverket, 2015)

Det är inte helt lätt att tolka de föreskrifter och lagar som finns då det lilla som finns om förskolegårdens yta och utformning, ofta nämns kort och koncist. Dock är det svårt att missa när man läser kommentar nr 17 till artikel 31, sammankopplat med Plan och byggnadslagen att barn behöver yta och den behöver vara utformad så att den främjar barns lek och därmed deras utveckling.

Boverket har uppgett 40 m² som lämpliga friyta per barn inom förskolan. För att en barngrupp ska kunna leka och utveckla sitt sociala samspel är det ett minimimått för att kunna tillgodose barnen behov. (Boverket, 2015)

Det finns alltså en del riktlinjer samt lagar att förhålla sig till när man ska utforma en utemiljö inom förskolan. Dock saknas det lagar som ser till barnens bästa när det kommer till storleken på själva utemiljöns yta. Som byggherre kan man följa boverkets riktlinjer, men dessa är inte juridiskt bindande. För att ekologiska värden ska både få finnas till på förskolegårdarna samtidigt som de bidrar till barns hälsa och behov, behövs det tydliga lagar och förordningar när det gäller både storlek och utformning av barns utemiljöer i förskolans värld.

2.2. Förskolegårdens yta i förhållande till barns aktivitet

Mycket forskning visar att en väl tilltagen yta med naturelement och topografi främjar barns hälsa och fysiska aktivitet. (Jansson, Mårtensson, Kylin, & Fridell, 2021)

I Sverige idag rekommenderar boverket att en friyta om 40 kvadratmeter per barn i förskolan är ett rimligt mått för förskolegården. Dock går det en gräns vid 3000 m². Understiger förskolegården 3000 m², oavsett antalet barn, så finns det stor risk att en barngrupp får svårt att utveckla den lek och det sociala samspel som tillgodoser deras behov. (Mårtensson, et al., 2009)

I en studie från USA där 20 förskolor med totalt 299 barn deltog kunde man se att förskolebarn med större förskolegårdar spenderade färre minuter per timme stillasittande. Detta jämfördes med förskolebarn som hade mindre förskolegårdar. Man kunde även konstatera att ju mindre fasta lekredskap det fanns på förskolegården, och mer bärbara lekredskap främjade den fysiska aktiviteten. Man fick resultatet att barn med tillgång till större förskolegårdar spenderade mer än 60

minuter av måttlig-kraftig fysisk aktivitet, medan de barnen med tillgång till mindre förskolegårdar rörde sig under 60 minuter per dag. (Dowda, et al., 2009)

Idag byggs även förskolor med mindre yta per barn, men med förbehåll att det finns naturliga goda utemiljöer i närheten till förskolan. Dock visar forskning att de förskolor som saknar en väl tilltagen friyta som även saknar viktiga naturelement inte kompenserar genom att nyttja miljön utanför förskolans egna förskolegård. Resultatet blir istället att man spenderar mer tid inne än ute när förskolegårdens yta inte motsvarar barnens behov. (Grahn, 1988)

Det är dock svårare att härleda förbindelsen mellan ytans storlek och fysisk aktivitet för barn mellan 1–3 år. Endast ett samband var framstående i en studie som utfördes inom området. Sambandet visade att överviktiga barn i låga åldrar i förskolan hade fördel av mer yta kopplat till fysisk aktivitet. (Gubbels, et al., 2018)

Barns motion och därmed hälsa främjas alltså om förskolegårdens yta inte understiger 3000 m². Motoriken och leken främjas av fysisk aktivitet som sker i väl tilltagna utemiljöer med varierande uttryck och topografi.

2.3. Naturvärden och yta

Klimatförändringar och förtätningar av våra städer gör att vi måste finna nya lösningar för att kunna bevara invånarnas hälsa, främja biologisk mångfald samt ha god luftkvalité. Städerna behöver bli hållbara och därigenom få mer grönska, samt behålla den grönska som redan finns. (Green cities EUROPE, 2021)

I en rapport skriven av Maria Kylin och Linnea Fridell från 2021 där de skriver om friytan och lekvärdet på skolgårdar, mäter de upp skolgårdars utemiljöer, med inriktning friytan. De förfinar resultaten från Statistiska centralbyrån. I SCB:s rapport som är baserad på flygfoton över Sveriges skolgårdar, så visade den generella siffran att ca 39% av friytan på skolgårdar var grön. (SCB, 2018) Kylin och Fridell besökte 7 stycken skolgårdar fördelade över södra Sverige, och gjorde okulära mer förfinade undersökningar på plats. Resultaten de fick var att endast ca 18% innefattade gröna ytor som faktiskt var lekbara. De tog hänsyn till det faktiska slitaget på skolgårdarna tillsammans med diskussionen om SCB:s eventuella felbedömning av grönska då exempelvis krontak kan sträcka sig långt över ytor, som faktiskt inte är lekbara och gröna. (Kylin & Fridell, 2021)

Vidare hävdar Kylin och Fridell att skolgårdars utformning och möjlighet till naturkontakt påverkar barns aktivitet, leklust och därmed hälsa. Det som krävs för

att göra ytan lekbar är inte bara dess storlek, utan också att den är gestaltad med grönska som skapar flera olika rum där olika typer av lek kan ta plats.

Den totala lekbara ytan på en skolgård, ökar desto mer gröna element som finns på skolgården. Ju mindre skolgårdens friyta är, ju mindre gröna inslag finns. Det är även viktigt med stora sammanhängande ytor, då de skapar mer lekvärden än mindre fördelade ytor av grönska, dessutom tenderar större ytor att klara av högre belastning än vad mindre ytor gör. Naturlika planteringar är att föredra, speciellt om växtvalen är gjorda utefter en slitagebedömning. (Kylin & Fridell, 2021)

Arkitektkontoret White utförde en slitagestudie på förskolegårdar år 2018.

De förskolegårdar som hade 20–30 kvm per barn, hade ett högt slitage på gräsytor som då bedömdes endast fungera i kantzoner av förskolegårdens yta. De förskolegårdar som hade ett spann om 30–40 kvm per barn, behövde komplettera med konstgräs samt gummiasfalt på grund utav den höga frekvensen.

I deras slutsats kommer de fram till att boverkets riktlinjer om minimum 40 kvm förskolegårdsyta per barn är en riktig vägvisare. De rekommenderar även att ca 10% extra yta ska tilläggas till förskolegården under planeringsskedet, just eftersom ytor tenderar att minska ju längre projektet kommer. I deras checklista över gestaltningen för en förskolegård tar de upp hur viktig gestaltningen är, att man ser över var det troligtvis kommer vara hård belastning, skapar områden där vegetation kan etablera sig, vilka förutsättningar har den avsedda platsen i förhållande till sol/skugga etc. Det är viktigt att tänka in sig i barnens ögonhöjd, som att exempelvis lämnar grenar långt ner vid beskärning av träd. (Männik, et al., 2018)

Det är alltså ytans utformning samt storlek som spelar roll för att ytan ska klara av barnens belastning, och därmed även främja de ekologiska värdena som ytan bidrar med.

Ett aktuellt exempel är Paris. ”Europas mest hållbara stad år 2030”, så låter borgmästare Anne Hideos mål för Paris. 600 stycken skolgårdar har redan förvandlats från betong- och asfaltsgårdar till förskolegårdar med parkliknande grönska. Målet utöver att vara en hållbar stad är att ge barnen de förutsättningar de behöver för att kunna uppleva och uppskatta naturen, samt öka deras förståelse för grönskan.

Under pandemin som bröt ut år 2020 blev det tydligt för stadens invånare att det saknades grönområden i Paris. I Paris är det mindre än 10% som består av just grönområden och grönska, en siffra som är betydligt lägre än andra storstäder såsom London och Stockholm.

Projektet är pågående, men ett av stegen för att förändra Paris mikroklimat och därigenom få ner stadens medeltemperatur har varit just skolgårdarna och de står

redan klara, prunkande av grönska och lekmöjligheter för skolbarnen. (Green cities EUROPE, 2021)

2.4. Utemiljö kopplat till lek

Utemiljön erbjuder oftast mer möjligheter för lek än vad inomhusmiljön gör. I en miljö där det finns tillgång till natur, skapas en mångfald både av material men också av möjlighet till olika lekar. (Kyllin & Fridell, 2021)

De flesta av oss har barndomsminnen då vi tänker på en plats med betydelse, allt som oftast är det en utemiljö. Att vi just minns en utemiljö som betydelsefull är inte konstigt, då alla våra sinnen förstärks, och vi får dessutom använda många fler sinnen samtidigt än vad vi vanligtvis behöver göra inomhus. För barn blir naturen mycket påtaglig, den upplevs intensivt då den bjuder in till en användning av flera sinnen samtidigt. (Grahn, et al., 1997)

Barn skapar ofta en platsidentitet av de platser som vuxna oftast skulle se som "mellanrum", det vill säga barn tar platser i besittning som vuxna inte rör över. Där kan de leka ostört, utan vuxnas påverkan, och eftersom platsen inte är av bestämd funktion, så kan den bidra till många olika typer av lekar och aktiviteter. (Kyllin, 2003) Om det saknas rika miljöer med olika material, så hämmas motoriken då barnet inte får prova och öva sin förmåga.

Barns så kallade fantasilek är av stor tyngd för barnets utveckling. En viktig aspekt vid fantasilek är att föremål som inte har ett specifikt syfte kan bli vad som helst. Ett exempel är en pinne från naturen, som i fantasileken kan ha vilken innebörd som helst, objektet är alltså inte låst till en specifik lek. Tar man exempelvis däremot en docka, så är det svårt att föreställa sig att dockan är något annat än just en docka. Detta är något som hämmar barns fantasilek och indirekt deras utveckling, om de bara får leka med så kallade fasta föremål. Genom leken med obundna föremål får barnet även möjlighet att utveckla sina motoriska, kommunikativa, kreativa och sociala förmågor.

Fantasilek behöver få ske ostörd, med tillräckligt utrymme av plats för att kunna utvecklas positivt. (Grahn, et al., 1997)

Fantasilekens vikt för barns utveckling är ett viktigt argument för att en förskolegård ska ha utformning där den kan ta sig till uttryck. Barnen behöver platser där de kan leka ostört, med naturliga material som inte styr och därmed stör lekens och barnens utveckling.

2.5. Olika metoder för hur man undersöker barns lek ute

SOPLAY

Thomas L McKenzie som uppfann metoden SOPLAY är en doktor i Filosofie som ville mäta den fysiska aktiviteten i ”öppna miljöer” som exempelvis fritids och rekreativmiljöer. Han fann det svårt att mäta deltagarnas aktivitet på grund av deras aktivitetsnivåer ständigt skiftade, och skapade då verktyget SOPLAY.

System for Observing Play and Leisure Activity in Youth, är alltså en metod där man mäter aktivitetsnivån hos en specifik målgrupp i utomhusmiljöer. Metoden går under begreppet behaviour mapping, vilket innebär att man kartlägger individers beteenden i en viss miljö under en viss tidpunkt. I metoden SOPLAY skiljer man aktivitetsnivån genom tre olika nivåer: Stilla (ligger ner, sitter eller står), Förflyttning eller Aktiv.

Vid observationen skiljer man på genus för att se om det finns någon skillnad vid observationstillfället för flickor och pojkar. Vid observationen tas även andra viktiga data in: Vilken tid på dygnet som observationen äger rum, datum, tid, väderlek, områdets tillgänglighet och användbarhet, pedagogers närvaro, organiserad aktivitet, samt olika typer av tillgänglig utrustning. (McKenzie, 2002)

Under observationen på Svenshögs förskola valdes en specifik runda ut, för att samma förutsättningar skulle ges vid varje observationstillfälle. Hjälpmedel som användes var klocka, penna och papper.

UTMANANDE LEK

Ellen Beate Hansen Sandseter, Ole Johan Sando och Rasmus Kleppe har skrivit en artikel där de kategoriserar barns lek. I deras artikel får man läsa om vikten av hur barns miljö runt omkring dem bjuder in till viss typ av lek är avgörande för barnens utveckling. Eftersom barnens vakna tid främst spenderas vid förskola och skola, är det viktigt att miljön som erbjuds vid de olika institutionerna är tillräckligt utmanande för att främja utvecklingen.

I deras studie examinerade de relationen mellan utomhuslek och utmanande lek. Materialet de samlade in bestod av 935 stycken två minuters klipp på barn och deras lek på förskola och skola.

Barn spenderar mindre tid utomhus än vad tidigare generationer gjort. Vilket ofta gör att de går miste om fördelarna som fysisk aktivitet utomhus medför. Utan fysisk lek utomhus går barnen miste om möjligheterna att bemästra risker. Detta trots att barn gärna söker sig till riskfylld lek, då de behöver få utmana sig själva och sitt självförtroende för att utvecklas. Om barn inte får utmanas går de miste om exempelvis stoltheten över att ha utfört något komplicerat vilket bidrar till ett gott självförtroende och en god självkänsla.

I deras studie fann de att barn lekte utmanande 13% av den observerade tiden. Den utmanande leken skedde med de redskap som fanns i miljön där barnen vistades, oavsett vilket material det var som erbjöds. (Hansen Sandseter, et al., 2021)

Utmanande lek kan identifieras som spännande, lustfylld, med risk för fysiska skador och onödigt tagna risker. Hansen Sandseter, Sando och Kleppes kategorisering av riskfylld lek nedan:

- Lek med höga höjder
- Lek med hög hastighet/fart
- Lek med farliga verktyg
- Lek i farlig natur
- Hård och tävlingsinriktad lek/bråklek
- Utforskande lek på egen hand/försvinnalek

Utmanande lekar och aktiviteter sker under hela barnets utveckling, med åldern utvecklas risktagandet efter den förmåga barnet besitter. De tre riskfyllda lekarna som dominerade bland barnen var höga höjder, hög hastighet samt hård- och tävlingsinriktad lek.

En viktig faktor för att barn ska utvecklas motoriskt och socialt är alltså tillgången till utmanande lek. Att det finns möjligheter till olika typer av utmanande lek på förskolegårdens yta bidrar alltså indirekt till barnens fortsatta utveckling. Ett förskolebarn spenderar större delen av sina vardagar i förskolan, och den utemiljö de då har tillgång till under dagens förlopp spelar alltså en avgörande roll för barnets motoriska utmaningar ska uppnås.

3. Fallstudie

3.1. Svenshögs förskola

Svenshögs förskola är belägen mitt i Burlöv, i sydvästra Skåne, mellan Lund och Malmö. Här bor ca 17 000 invånare. Förskolan är belägen centralt, med ett bostadsområde bestående av höghus i väst, och en högt trafikerad gata samt köpcenter i öst. Förskolan planlades år 1962 och invigdes år 1972. (Region Skåne, 2022)

Figur 1. Överblick över förskolegården, med ett av de tre vissna träden i förgrunden.

Svenshögsförskola hade 131 barn inskrivna då studien gjordes. Förskolan har två förskolegårdar som är separerade av förskolebyggnaden. Förskolegårdarna används av alla barn på förskolan, dock vid olika tillfällen under dagen. Den empiriska studie som utförts har fokuserat på den västra förskolegården som enligt pedagogerna är den som används mest frekvent i dagsläget.

Förskolegården är inramad av ett högt staket, samt kuperad gräsmatta. Det finns ett nätverk av gång/cykelbanor i asfalt där barnen kan framföra cyklar och andra redskap. Förskolegården är fördelad med sju stycken sandlådor av olika slag. Det finns tre gungställningar, varav den ena är en gemensam stor gunga av nät, medan de andra två sitter tillsammans och har fyra enskilda sitsar för gunglek. Ett litet upphöjt lekhus om ca 0,5 m² med klättermöjligheter sammankopplat med en låg rutschkana. Tre gungdjur, litet lekhus om ca 0,5 m². Ett litet klätternät, en högre klättervägg, en gungbräda och en liten låg enskild gunga. Det finns tre stycken träd som planterats nyligen och troligtvis ej kommer ta sig. Dessa är ca 1,8 meter höga, uppstammade och mycket smala samt rangliga.

Figur 2. Tre gungdjur samt ett av de två lekhusen.

Figur 3. Ett av de enda två solskydden på förskolegården, med det upphöjda lekhuset i bakgrunden samt nedsliten gräsyta.

På gården finns även två regnskydd/solskydd utformade som stora parasoll/paraplyer, ett redskapshus i norr, samt ett litet lekbord/sandbord i norr. Utöver de gräsmattor som ramar in delar av gården finns det två uppvuxna uppstammade träd mot den östra långsidan, samt tre uppvuxna uppstammade träd mot den södra kortsidan. Fyra av träden har inga klättermöjligheter. Det saknas helt buskage på platsen. Byggnaden är fördelad i åtta falanger. Mellan de fyra falangerna som finns på den västra sidan skapas tre stycken hålrums mellan byggnaderna. I två av dessa hålrums finns en liten gräsmatta och en sandlåda med sarg som det går att sitta på.

De båda förskolegårdarna är nästintill lika stora. Tillsammans har de båda förskolegårdarna en yta om totalt 4326 m². Vilket fördelat på 131 barn ger värdet 33 m² per barn vilket är under boverkets rekommendationer (Boverket, 2015).

	Västra förskolegården	Sandlådor	Gräsyta	Gräsyta utan slitage
Total yta	2163 m ²	332 m ²	1158 m ²	930 m ²
Per barn	33 m ²	5 m ²	18 m ²	14 m ²

Tabell 1. Västra förskolegården fördelad inom olika ytor.

Förskolegården är väl använd. Gräsytorna är hårt slitna på flera ställen, främst i anslutning till sandlådorna och andra fasta lekelement samt cykelbanorna. Gräsytorna i kantonerna är relativt väl bevarad. Burlövs kommun har för avseende att omforma förskolegården då den haft samma utformning sen den byggdes. Även detta stödjer argumentet att den är slitna/väl använd.

Figur 4. Svenshögsförskolas västra förskolegård uppritad i programmet QGIS, där de olika ytorna, dess storlek och utformning visas.

3.2. Fallstudie

3.2.1. Första besöket

Den 8:e februari 2022 utfördes den första undersökningen av den västra förskolegården på Svenshögs förskola. Det var 30 barn ute från början, och vid avslut var det 39 stycken barn ute. Studien utfördes med hjälp av metoden SOPLAY (McKenzie, 2002) samt med hjälp av penna, papper och klocka, under en bestämd runda som upprepades. Under rundan markerades barnens position samt lek. Leken delades in i tre kategorier, stilla, aktiv eller förflyttning. Under denna dag var det barn i åldrarna 3–6 år ute på gården.

Totalt utfördes fem rundor den 8:e februari mellan klockan 12:45-14:00, vädret var delvis molnigt och soligt med kalla vindar.

Efter att ha analyserat studieresultaten kan flera observationer göras:

1. I nordöstra hörnet av förskolegården, uppe på vallen skedde frekvent aktivitet. Det var främst en stilla lek, där majoriteten av barnen bestod av flickor. Leken skedde i anslutning till eller i sandlådan, där barnen hade valt att med hjälp av avbrutna växtdelar som pinnar och grenar, skapa en trädgård av döda växter som de sedan skötte om.
2. Den gungställning som hade en stor gunga som rymde flera barn användes frekvent av 2–6 barn. Jämför man detta med den stora gungställningen där var gunga var avsedd för endast ett barn åt gången ser man att den gemensamma gungan hade högre användnings grad, då den stora gungställningen med enskilda gungor användes vid en av de fem rundorna.
3. De tre uppvuxna träden i söder hade mycket aktiv och stilla lek runt sig av främst pojkar.
4. De högsta hastigheterna på förskolegården skedde med hjälp av cykel på de asfalterade gångarna. Utöver det var det främst förflyttning i hög fart över skolgårdens öppna rum.
5. Förskolegården saknade helt buskage och möjlighet till riktig ”gömma”.
6. Den lek som främst var stilla skedde i anslutning till gräsmatta eller träd. Lek med lekredskap lektes på samma sätt oavsett vilket barn som nyttjade redskapet. Den lek som skedde i anslutning till grönska var mindre konstruerad och mer unik.
7. De konflikter som uppstod under studien skedde främst i anslutning till hög fart, cykelbanor, sandlådor eller gungställning.

3.2.2. Andra besöket

Den 14:e februari 2022 utfördes den andra undersökningen av förskolegården. Det var 17 barn ute från början, och vid avslut var det 13 stycken barn ute. Även denna gång användes samma metod för att härleda barnens position och lek. Barnen var under detta besök i åldrarna 1–3 år.

Vädret denna dag var mulet med kalla vindar, 5 grader. Totalt utfördes fyra rundor mellan klockslagen 09:40- 10:20.

Under undersökningen kunde följande observeras:

1. Majoriteten av barnen var i så låg ålder att pedagog/pedagoger behövde finnas till hands. Både för att hjälpa leken framåt, stötta och trösta.
2. Det var få-inga barn som lekte utan avsedda lekredskap.
3. Sandlådan med hög sarg mot hemmaavdelningen var den del som flest barn nyttjade.
4. Det var få-inga barn som lekte i anslutning till grönska.

Figur 5. Klättervägg som inte användes under första eller andra besöket samt de två sammanhängande gungorna med enskilda gungor och nedslitet gräs.

Figur 6. Den stora gungan samt nedslitna gräsytor.

3.2.3. Utmanande lek på Svenshögs förskola

Lek som är utmanande bidrar till lek kan identifieras som spännande, lustfylld, med risk för fysiska skador och onödigt tagna risker. Den riskfyllda leken anses vara av stor betydelse för barnens utveckling.

Efter Hansen Sandseter, Sando och Kleppes sex kategoriseringar för utmanande/riskfylld lek, har förskolegården på Svenshögs förskola delats in i olika delar för att kunna härleda vilken typ av utmanade lek som finns att tillgå på förskolegårdens yta. (Hansen Sandseter, et al., 2021)

Höga höjder	Hög fart	Farliga verktyg	Farlig natur	Bråklek	Försvinnalek
Lekhus1 Lekhus2 Lekbord Vallen Träd	Gungor Öppna gräsytor Cykelvägar Vallen			Pinnar?	Vallen? Tre träden?

Tabell 2. Tabell över de sex kategorierna för utmanande lek, fördelat över Svenshögs förskolas västra förskolegård.

Det är två sorters utmanande lek som dominerar utemiljön på Svenshögs förskola, höga höjder samt hög fart. Då bråklek är kopplat till naturen, kan bråklek ske med pinnar, dock är det väldigt lite naturligt material på Svenshögs förskola, så leken med pinnar sker under förutsättningen att tillgången finns.

Den så kallade försvinnaleken innebär egentligen att barn vill kunna gömma sig i naturen, exempelvis i ett buskage. I avsaknad på ”riktiga” gömställen, kan man koppla vallen där barnen var upphöjda och delvis skymda om de satte sig ner. Likaså de tre uppvuxna träden i norr, där känslan av att vara undanskymd eventuellt infann sig för barnen som lekte i anslutning till platsen.

Figur 7. Upphöjt lekhus, med sandlåda samt cykelbanor och nedslitna gräsytor. De tre träden som barn ofta lekte runt i bakgrunden.

4. Resultat och diskussion

Barn i förskolan behöver utrymme för att kunna leka fritt. De behöver variation i sin utemiljö för att utnyttja den till fullo. Saknas det yta, så blir gården sliten. Slitaget blir högre ju mindre förskolegården är, och slitaget medför att naturvärden såsom buskar, biologisk mångfald, infiltration av dagvatten och så vidare blir små eller icke existerande.

På svar på min fråga om hur barn interagerar med naturelement och miljöer visar mina litteraturstudier tydligt att barn gärna leker med eller i anslutning till grönska. Leken som sker med eller i anslutning till grönska är ofta av en mer samspelt variant än den lek som sker med fasta lekredskap. Leken som sker kopplat till grönska erbjuder också att fler barn kan leka tillsammans samtidigt. Hierarkin som barnen då skapar är en del av leken som man som åskådare har svårt att förstå.

Är det för få naturelement på en förskolegård så slits de naturelement som finns i högre grad, eftersom barn vill leka där naturelement finns.

Av mina observationer på Svenshögsförskola kunde jag se att den litteratur och forskning jag läst stämde. Barnen lekte med och runt naturelement. Förskolegårdsytan var dessutom under minimum sett till Boverkets rekommendationer om minimum 40 m² per barn. Att den västra förskolegården var den ytan som användes mest frekvent enligt pedagogerna bidrar än mer till att den var så sliten som den var. Förskolan invigdes 1972, och om det funnits mer vegetation på ytan så har den blivit så nedsliten att den inte klarat att överleva den höga frekvensen av barnlek.

Barnen på Svenshögsförskola lekte frekvent uppe på vallen. Kan man härleda leken till avsaknad på natur och naturliga material? Barnen valde att leka med de naturelement som fanns, det vill säga pinnar och grenar. Då förskolegården saknade buskage och möjligheten att leka undanskynt, kanske vallen var just det stället där barnen kände att dem ändå var lite mer skymda än annars. De hade även bättre uppsikt över gården därifrån. Denna plats matchar kategorin "försvinna-leken" efter Hansen Sandseters forskning.

Det skedde även mycket lek kring de tre uppvuxna träden i norr. Var det just denna plats som erbjöd en form av rumslighet med sina takkronor? Platsen avgränsades delvis av två husfasader vilket även det bidrog till känslan av en sorts undanskymdhet. Barn behöver alltså få leka nära natur men också få leka riskfyllt, är det möjligt att säga att vallen och de tre träden bidrar till en riskfylld undangömd lek? De tre träden i norr var också slitna i barken då barnen troligtvis försökt klättra i dem, eller på annat sätt lekt med stammarna.

Leken som skedde i anslutning till grönska var mer fri än den där barnen lekte med fasta avsedda lekredskap. Leken vid grönskan skedde i harmoni, med mindre bråk. Som åskådare var det svårt att gissa sig till vad denna lek innebar, troligtvis var det fantasilek som jag fick bevittna. Leken som skedde vid sandlådor, fasta lekredskap och gungor hade fler kontroverser.

Platsbesöket då barnen var i lägre ålder, 1–3 år, gav andra resultat än för de äldre barnen och dess lek. De yngre barnen var i för låg ålder för att själva kunna styra sin lek. De flesta av dessa barn satt stilla eller rörde sig över förskolegårdsytan mellan olika fasta lekelement med hjälp av en pedagog.

På svar på min fråga om hur barns förskoleytor bidrar till naturvärden så finner jag i denna studie att barns förskoleytor bidrar till naturvärden. Dock krävs det att ytan är väl tilltagen. Ytan kan inte vara så liten att grönskan slits ner av frekvensen av barns lek. Boverkets rekommendationer om minimum 40 kvm per barn borde följas, och arkitektkontoret Whites rekommendationer om att lägga på 10% extra yta när man ritar en förskolegård verkar sann. Exemplet från Paris visar att det är möjligt att åstadkomma nya gröna ytor för barn som också främjar olika naturvärden.

Naturvärden som kan främjas är flera: Lokalt omhändertagande av vatten, luftkvalité, mikro- och makroklimat, biologisk mångfald för att nämna några.

På svar på min fråga hur naturvärden främjar barns lek, fann jag via mina olika studier att barn vill och behöver få leka i naturen, samt med naturliga material. Även i min empiriska studie så visade det sig att barnens lek i anslutning till grönska skedde i harmoni, leken förde sig framåt utan avbrott. Jämför man med leken som skedde med fasta lekredskap, uppstod det där fler kontroverser. Barn som får leka riskfyllt/utmanande drar både nytta av vunnit självförtroende samt den mentala utvecklingen som naturen för med sig. Barn som får springa över kuperad mark, leka med naturliga material, leka gömma i buskage främjas hälsomässigt, motoriskt och socialt.

4.1. Metoddiskussion

Vid fallstudien vid Svenshögsförskola användes två metoder, SOPLAY samt riskfylld lek. Vid användandet av metoden SOPLAY vid platsbesöken skiljdes barnens kön åt. Det kan dock vara missvisande resultat då barnen varit vinterklädda, vilket försvårar att fastställa genus. Barnen som var 3–6 år gamla förflyttade sig snabbt över förskolegårdsytan, det kan finnas avvikelser, att något barn blivit inräknat en gång för mycket alternativt en gång för lite.

Att kartlägga Svenshögs förskolegård efter Ellen Beate Hansen Sandseter, Ole Johan Sando och Rasmus Kleppes metod Riskfylld lek är en avvägningsfråga. Vad räknas som en hög höjd för ett barn? Jag har i mina undersökningar bedömt vissa objekt som möjlighet till höjd, även om jag inte bevittnat användning av alla objekt på detta vis, exempelvis lekhusen. Att jag valde att sätta frågetecken efter två kategorier i min tabell innebär att jag är osäker på om möjligheten/tillgången på riskfylld lek finns att tillgå.

Även om metoderna vid fallstudien kan diskuteras så har jag via litteraturstudien funnit mycket stöd och grund i mina resonemang. Därav finner jag mina frågeställningar korrekt besvarade. En förskolegårdsyta kan bidra och främja ekologiska värden samt barns hälsa. För att detta ska ske, krävs det att ytan är minst om 3000 kvm med naturvärden, samt minst 40 kvm per barn. När ytan är så väl tilltagen kommer barnens behov tillgodoses, de gröna värden som finns kommer klara av slitaget och därmed kommer ekologiska värden främjas och likaså barns lek.

Referenser

4.2. Litteraturförteckning

- Barnombudsmannen. (den 17 04 2013). *Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 17 (2013) om Barnets rätt till vila, fritid, lek och rekreation samt till kulturella och konstnärliga livet (art. 31)*. Hämtat från FN:s kommitté för barns rättigheter: <https://www.barnombudsmannen.se/globalassets/dokument/barnkonventionen/allmanna-kommentarer/allman-kommentar-nr-17.pdf>
- Boverket. (den 10 06 2015). *Barn och ungas utemiljöer*. Hämtat från <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/detaljplan/temadelar-detaljplan/barn-och-ungas-utemiljoer/den-30-01-2022>
- Boverket. (den 24 02 2015). *Boverkets allmänna råd (2015:1) om friyta för lek och utevistelse vid fritidshem, förskolor, skolor eller liknande verksamhet*. Hämtat från Boverket: <https://rinfo.boverket.se/FRI/PDF/BFS2015-1-FRI-1.pdf>
- Boverket. (den 10 06 2015). *Friyta med kvalitet*. Hämtat från Boverket: <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/detaljplan/temadelar-detaljplan/barn-och-ungas-utemiljoer/friyta-med-kvalitet/>
- Boverket. (den 03 04 2019). *Biologisk mångfald ger motståndskraft*. Hämtat från Boverket: <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/teman/ekosystemtjanster/naturen/motstandskraft/>
- Boverket. (den 14 07 2021). *Friyta för lek och utevistelse för förskolor och skolor*. Hämtat från <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/regler-om-byggande/krav-pa-byggnadsverk-tomter-mm/krav-pa-tomter/friyta-for-lek-och-utevistelse-for-forskolor-och-skolor/den-28-02-2022>
- Dowda, M., Brown, W. H., McIver, L. K., Pfeiffer, K. A., O'Neill, J. R., Addy, C. L., & Pate, R. R. (den 01 02 2009). Policies and Characteristics of the Preschool Environment and Physical Activity of Young Children. *Pediatrics*, 123(2), 261-6.
- Generation PEP SWEDEN. (2020). *PEP-RAPPORTEN 2020*. Göteborg: SOM-institutet Göteborgs universitet.
- Grahn, P. (1988). *Egen härd - guld värld : Institutioners och föreningars behov av egna grönområden* (88:8 uppl.). SLU: Alnarp.
- Grahn, P., Mårtensson, F., Lindblad, B., Nilsson, P., & Ekman, A. (1997). Ute på dagis. *Stad & Land*, ss. 1-122.
- Green cities EUROPE. (2021). *The green cities EU*. Hämtat från https://se.thegreencities.eu/best_practices/alla-paris-skolgardar-blir-grona/den-28-02-2022

- Green cities EUROPE. (2021). *The green cities EU*. Hämtat från <https://se.thegreencities.eu> den 01 03 2022
- Gubbels, J. S., Van Khan, D. H., Cardon, G., & Kremers, S. P. (den 15 07 2018). Activating Childcare Environments for All Children: the Importance of Children's Individual Needs. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, s. 1400.
- Hansen Sandseter, E., Sando, O., & Kleppe, R. (den 24 03 2021). Associations between Children's Risky Play and ECEC Outdoor Play Spaces and Materials. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, ss. 1-15.
- Jansson, M., Mårtensson, F., Kylin, M., & Fridell, L. (2021). *Rum för skolans utemiljö - Fördjupad analys kring yta för förskolegård och .* Alnarp: Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för landskapsarkitektur, .
- Jonas, E. (2021). *Miljörätt* (4 uppl.). Uppsala: iUSTUS Förlag.
- Kylin, M., & Fridell, L. (2021). *Friyta och lekvärde på skolgårdar*. Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning. Alnarp: Sveriges lantbruksuniversitet, Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap.
- Kyllin, M. (2003). *Children's Dens*. Department of Landscape Planning. Alnarp: Children Youth and Enviroments.
- McKenzie, T. L. (2002). System for Observing Play and Leisure Activity in Youth (SOPLAY). San Diego, CA: San Diego State University <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.485.669&rep=rep1&type=pdf&fbclid=IwAR2kY2ZQYyYGY4L6hCTYuRsAioyyvrREOee-HwZ0rMer7sIFQIPLqNmmnGg>.
- Mårtensson, F., Boldemann, C., Söderström, M., Blennow, M., Englund, J.-E., & Grahn, P. (2009). Outdoor environmental assessment of attention promoting settings for preschool children. *Health & Place*, 15(4), 1149-1157.
- Männik, M.-L., Philipson, K., & Linnros, F. (2018). *Förskolegårdens friyta i förhållande till naturliga material*. Stockholm: White Research Lab.
- Regeringen. (den 01 03 2018). *Konvention om barns rättigheter*. Hämtat från Konvention om barns rättigheter: <https://www.regeringen.se/49d199/globalassets/regeringen/dokument/soci aldepartementet/barnets-rattigheter/konventionen-om-barnets-rattigheter-svenska-2018.pdf>
- Region Skåne. (den 10 01 2022). *Utveckling Skåne*. Hämtat från Mångfald i Skåne: <https://utveckling.skane.se/digitala-rapporter/mangfaldskartlaggning/burlov/>
- SCB. (2018). *Grundskolor och friytor. Nationell kartläggning och uppföljning av grundskoleelevers tillgång till friytor 2014-2017*. Sverige: Boverket.
- Skolverket. (den 01 07 2019). *Läroplan för förskolan*. Hämtat från <https://www.skolverket.se/undervisning/forskolan/laroplan-for-forskolan/laroplan-lpfo-18-for-forskolan> den 31 01 2022
- Skolverket. (den 01 07 2019). *Skolverket*. Hämtat från Förskolans läroplan, Lpfö 18: <https://www.skolverket.se/undervisning/forskolan/laroplan-for-forskolan/laroplan-lpfo-18-for-forskolan>
- Sveriges riksdag. (den 1 1 1999). *Miljöbalk (1998:808)*. Hämtat från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/miljobalk-1998808_sfs-1998-808 den 22 02 2022

Tack

Tack till min dotter och man som trott på mig samt stöttat mig genom arbetets gång.

Tack till min handledare Maria Kylin som med falkögon hjälpt mig framåt.

Tack till Svenshögs förskola i Burlöv, för att ni bjöd in mig och lät mig ta del av era uteaktiviteter.